

Doma in po svetu

— PREGLED NAJVAŽNEJŠIH DOGODKOV —

Gorbačov pride danes v ZDA — Govoril bo na zasedanju Združenih narodov ter se srečal z Reaganom in Bushom

NEW YORK, N.Y. — Danes popoldne ob treh bo pripotoval v ZDA sovjetski voditelj Mihail Gorbačov. Jutri dopoldne ob 11h bo Gorbačov govoril na zasedanju generalne skupščine Združenih narodov. Jutri popoldne se bo pa srečal s predsednikom Ronaldom Reaganom in z Georgeom Bushom, ki bo postal predsednik januarja 1989. Gorbačov, ki ga bo spremljala njegova žena Raisa ter veliko visokih funkcionarjev, bo odpotoval na obisk Kube v petek zvečer. Vsi Gorbačovovi javni nastopi bodo televizirani začenši z njegovim prihodom danes popoldne.

Sovjetski krogi govorijo o nekakšnem »božičnem« darilu, ki da ga bo Gorbačov ponudil svetu med svojim obiskom, najverjetneje jutri, ko bo govoril pri ZN. Menda bo Gorbačov povedal, da bodo Sovjeti odpoklicali domov nekaj njihovih vojakov, nastanjenih v Vzhodni Evropi, s tem pa predlagali podobne ukrepe za NATO države ter tudi resnejša pogajanja o zmanjševanju obsega konvencionalne oborožitve na evropskem prostoru, pri tem pa tudi o določenem zmanjševanju očitne sovjetke vojaške premoči v konvencionalnem orožju.

Opazovalci sovjetskih razmer menijo, da želi Gorbačov med drugim odpreti dokaj resen dialog predvsem z Bushom in sicer v želji, da bi se izboljšanje odnosov med velikimi silami, ki se je pričelo in tako nepričakovano napredovalo pod Reaganom, nadaljevalo in morda celo poglobilo. V svojih izjavah doslej je Bush vidno zadržan glede SZ ter poudarja, da še ni gotovo, da je res prišlo do bistvenih, trajnih sprememb v sovjetskem gledanju na svet, ali v sovjetskem obnašanju. Glede jutrišnjega srečanja z Gorbačovom, poudarja Bush, da gre predvsem za srečanje med Reaganom in Gorbačovom, kajti je Reagan še vedno polnomočni predsednik ZDA in to tudi bo do 20. jan. 1989.

Gorbačov gre na Kubo baje zato, da prepriča kubanskega voditelja Fidela Castra o novi sovjetski politični liniji, predvsem glede zunanjih zadev. Castro je vidno skeptičen do te linije, je pa Kuba močno odvisna od sovjetske ekonomske pomoči. Po nekaterih analizah, naj bo Gorbačov Castru povedal, da Sovjeti niso pripravljeno za vedno subvencionirati kubansko gospodarstvo in naj tudi Castro misli na določene reforme, predvsem pa naj ne dela težav za sovjetsko politiko do ZDA in Zahoda sploh.

S Kube bo Gorbačov obiskal Anglijo in se pogovarjal s premierko Margaret Thatcher. Govorila bosta predvsem o evropskih zadevah. Gorbačov bo prvi sovjetski voditelj, ki bo obiskal ZN in New York od obiska Nikite Hruščova 1960. leta. Predstavniki baltskih in drugih narodov, ki živijo v ZSSR, napovedujejo demonstracije proti Gorbačovu, varnostni ukrepi bodo pa izredno strogi.

Arafat se bo srečal s predstavniki različnih ameriških judovskih organizacij — Sestanek bo na Švedskem — Izrael zelo kritičen

STOCKHOLM, Šve. — Danes se bo Jasir Arafat, voditelj PLO, srečal s skupino ameriških Judov, ki bodo baje predstavljali svoje organizacije. Gre za prvi tovrstni neposredni stik, do katerega je prišlo po posredovanju švedske vlade. Udeleženci srečanja nočejo, da bi bili njih imena pred sestankom objavljena, v Izraelu so pa nekatera imena že objavili in sta se zaradi pritiska dva udele-

ženca sestanka že premislila. Izraelska vlada je zelo kritična do sestanka in do ravnanja tistih Judov, ki sodelujejo. Izraelsko stališče je, da je Arafat nič več in nič manj kot terorist in zato ni upravičeno nobeno srečanje z njim.

Po podatkih, ki jih je objavila neka arabska dobrodelna organizacija, so izraelske vojaške oblasti na tkim. Zahodnem bregu in v Gazi v zadnjem letu dni, odkar se je 6. decembra lani pričel upor Palestinecev, živčih na tem ozemlju, ubile več kot 400 ljudi, 20.000 jih pa ranile. Po podatkih tiskovne agencije AP so pa Izraelci v zadnjem letu ubili najmanj 319 Palestinecev, ranili pa več kot 7.000. Izraelci sami priznavajo, da njih vojniki pretepejo palestinske demonstrante z namenom, da jim zlomijo kosti, ter da streljajo na demonstrante s ciljem, jih raniti v nogah. To da je bolj človeško, kot da demonstrante ubijejo. Včeraj so pa izraelski vojniki streljali proti mladim demonstrantom, ki so metali kamne in jih izzivali, pri tem pa ubili 15-letno gimnazijko, malo pozneje pa ustrelili in ranili 8-letnega fanta.

Predsednik Jicak Šamir, ki je dobil na parlamentarnih volitvah relativno večino, še ni mogel sestaviti koalicijske vlade. Volitve so bile 1. novembra. Šamir se pogaja s predstavniki verskih strank, ti pa postavljajo tako obsežne zahteve, da Šamir nanje ne more pristati. Skušaja obnoviti že obstoječo koalicijo z glavno opozicijsko stranko, laburistično, a ta sodelovanje v Šamirjevi vladi odklanja. Šamirjeva Likud stranka ima 40 od 120 sedežev v parlamentu, laburisti imajo pa 39. Skrajno konservativne verske stranke kontrolirajo 18 sedežev, manjše stranke pa ostale.

— Kratke vesti —

Cape Canaveral, Fla. — Tajni vojaški polet zrakoplana Atlantis se bo končal danes ob 6.36 zv. (EST) s pristajanjem na letališču Edwards v Kaliforniji. Polet je trajal nekaj več kot štiri dni, pet astronomov je pa uspešno izpustilo iz zrakoplana vojaškega obveščevalnega sonde, ki bo zbiral podatke o sovjetskih vojaški pripravljenosti in vojaških premikih. Sonda je stal 500 milijonov dolarjev in po prvih podatkih deluje normalno.

Washington, D.C. — Novoizvoljeni predsednik George Bush bo danes zajtrkoval z Elizabeth Dole, ženo vodja republikanske večine v senatu in bivša članica Reaganove vlade. Krožijo govorice, da ji bo Bush ponudil mesto veleposlanico ZDA v Združenih narodih ali pa kako drugo visoko mesto v njegovi vladi. Med vsemi dosedanjimi imenovanji članov njegove vlade, Bush še ni izbral za kako vplivno mesto žensko.

Buenos Aires, Arg. — Poskus vojaškega udara, ki ga je zadnje dni vodil neki polk. Mohamed Ali Seineldin, je propadel. Argentinski predsednik Raul Alfonsin se ni po splošnem mnenju dobro izkazal v krizi, jo je pa preživel. V l. 1989 bodo predsedniške volitve in vse kaže, da bo na njih zmagal peronistični kandidat. Argentinsko gospodarstvo je v dolgotrajni in globoki krizi, iz katere ni videti nobenega izhoda.

Yaounde, Kam. — Včeraj je v neki šoli v tem glavnem mestu Kameruna nastala panika, ko so se širile med učenci govorice, da se poslopje, ki je sicer še v gradnji, zruši. Zbegani študentje so drveli proti izhodu, mnogi so skočili skozi okna. Najmanj 60 jih je bilo ubitih, več pa ranjenih. Poslopje pa še stoji.

Iz Clevelanda in okolice

Krofi—

Oltarno društvo fare sv. Vida bo imelo prodajo krofov to soboto od 8. zj. dalje v društveni sobi avditorija.

Oltarno društvo fare Marije Vnebovzete bo tudi prodajalo krofe to soboto in sicer od 11. ure dalje.

Zanimiv sestanek—

Preteklo soboto dopoldne se je v Slov. nar. domu na St. Clair Ave, zbralo lepo število posameznikov in predstavnikov organizacij, ki so v več kot dve uri trajajoči razpravi obravnavali tekst resolucije solidarnosti s slovenskim narodom, ki se bori za svoje legitimne narodne pravice in za demokratizacijo. Izrečeni so bili razni premisleki, vendar je večina resolucijo podprla. V petek bomo objavili daljše poročilo.

Nabirka—

Poslušalci slovenske oddaje Pesmi in melodije iz lepe Slovenije na postaji WCSB-FM 89.3 mc., ki so pripravljene pomagati pri nabirki študentov, ki je v teku ta teden, naj svoje čenke, s katerimi pošljejo svoj dar, naslovijo na:

WCSB/CSU - Development Fund

Pošljejo naj jih na naslov:

Cleveland State University
Rhodes Tower - Suite 956
Cleveland, OH 44115

Novi grobovi

Joseph Ferra

V petek, 2. decembra, popoldne je nenadno na posledicah srčne kapi umrl 87 let stari Joseph Ferra, znani društveni delavec, rojen v Wackendorfu, Avstrija, v Cleveland pa je prišel l. 1924, mož Dorothy, roj. Varšek, oče Josepha F. in Franka J., 10-krat stari oče, 18-krat prastari oče, štiri bratje in pet sester je že pok., zaposlen več kot 40 let pri New York Central železnici, vse do svoje upokojitve. Bil je več let tajnik društva sv. Jožefa št. 169 KSKJ, član društva Krasa št. 8 ADZ, tajnik in nadzornik Slovenskega doma na Holmes Ave., pred leti predsednik Kluba upokojencev na Holmes Ave., aktiven v demokratskem klubu 11. varde ter zelo aktiven faran pri Mariji Vnebovzeti. Leta 1971 je bil izbran za moža leta Slov. doma na Holmes Ave., leta 1980 pa za moža leta Federacije slov. narodnih domov. Pogreb bo iz Grdinovega zavoda na Lake Shore Blvd. danes, v cerkev Marije Vnebovzete dop. ob 9.30 in od tam na pokopališče Vernih duš.

Frank G. Culkar st.

Umrl je Frank G. Culkar (dalje na str. 8)

S škofom Pevcem—

Ta petek bo na semenišču Borromeo srečanje s škofom Pevcem, ki ga sponzorira Slovensko ameriški kulturni svet. Ob 6.30 zv. bo v kapelici orgelski koncert, ob 7h bo sv. maša, po njej pa prav tako v kapelici koncert božičnih pesmi. Pri maši in na koncertu sodelujeta zbor Fantje na vasi in Glasbena matica. Javnost vabljenata, vstopnine ni.

Krasen koncert—

Preteklo nedeljo popoldne je zbor Glasbena Matica nastopil s izvrstno pripravljenim božičnim koncertom, pri katerem so sodelovali tudi otroci in vnuki zborovih članov in članic. Prevladovalo je mnenje, da je bil nastop zborov najboljši v mnogih letih. Dvorana je bila primerno okrašena, tudi večerja, ki je tokrat sledila koncertu, je bila dobra. Pevcem in pevcem, pevovodkinji in vsem sodelujočim čestitamo za izreden popoldan.

V bolnišnici—

V Cleveland Clinic se za nekaj dni nahaja ga. Frances Stariha. Želimo ji hitrega in popolnega okrevanja!

Miklavževanje na TV—

Ekipa iz lokalne postaje št. 8 je v nedeljo snemala miklavževanje Slovenske šole pri Sv. Vidu. Iz postaje sporočajo, da bodo imeli poročilo (menda za kaki dve minuti) prihodnji ponedeljek zvečer med 6. in 7. uro, torej med rednimi poročili.

Slovenska pisarna sporoča—

Na zalogi imamo še nekaj slovenskih božičnih kartic, žložljive, s kuverto vred za 40 centov, in Mohorjeve družinske pratike 1989 — \$3.70. Od Kulturne akcije v Argentini smo prejeli: Posneti soneti \$8; \$8, V. Arko - Cerro Shaihueque, zanimiva planinska knjiga; \$3, L. Detela - Časomer življenja, opis nemške okupacije. Lepo branje od F. Sodja: Pismo mrtvemu bratu, broš. \$10, vez. \$12; Pred vrati pekla, broš. \$6, vez. \$8. Pri naročilih po pošti dodajte en dolar za poštnino. Pričakujemo novo pošiljko: N. Tolstoy - The Minister and the Massacres. Naročila sprejema Slov. pisarna, 6304 St. Clair Ave., Cleveland, OH 44103 - tel. (216) 881-9617.

Grdinovi koledarji tu—

V naši pisarni imamo več Grdinovih koledarjev za l. 1989. Seveda so brezplačni.

VREME

Pretežno sončno danes z najvišjo temperaturo okoli 54° F. Spremenljivo oblačno in vetrovno jutri z najvišjo temperaturo okoli 50° F. V četrtek deloma oblačno z najvišjo temperaturo okoli 40° F.

AMERIŠKA DOMOVINA

6117 St. Clair Ave. - 431-0628 - Cleveland, OH 44103

AMERIŠKA DOMOVINA (USPS 012400)

James V. Debevec - Publisher, English editor
Dr. Rudolph M. Susel - Slovenian EditorAmeriška Domovina Permanent Scroll of Distinguished Persons:
Rt. Rev. Msgr. Louis B. Baznik, Mike and Irma Telich, Frank J. Lausche
American Home Slovenian of the Year 1987: Paul Košir

NAROČNINA:

Združene države:

\$36 na leto; \$21 za 6 mesecev; \$18 za 3 mesece

Kanada:

\$45 na leto; \$30 za 6 mesecev; \$20 za 3 mesece

Dežele izven ZDA in Kanade:

\$48 na leto; za petkovo izdajo \$28

Petkova AD (letna): ZDA: \$21; Kanada: \$25;

Dežele izven ZDA in Kanade: \$28

SUBSCRIPTION RATES

United States:

\$36.00 - year; \$21.00 - 6 mos.; \$18.00 - 3 mos.

Canada:

\$45.00 - year; \$30.00 - 6 mos.; \$20.00 - 3 mos.

Foreign:

\$48.00 per year; \$28 per year Fridays only

Fridays: U.S.: - \$21.00 - year; Canada: \$25.00 - year

Second Class Postage Paid at Cleveland, Ohio

POSTMASTER: Send address change to American Home
6117 St. Clair Ave., Cleveland, OH 44103

Published Tuesday & Friday except 1st 2 weeks in July & the week after Christmas

No. 90 Tuesday, December 6, 1988

V čakanju na Njegov prihod

Spet se je začela advent, priprava na najlepši in najbolj domač praznik v letu: Božič. S to nedeljo (27. nov.) smo na adventnem vencu prižgali prvo svečko. In potem bomo čakali, čakali. A najprej se mora v našem srcu nekaj zgoditi, sicer po vse čakanje samo navada in bo tisto najlepše in najvažnejše — notranja sreča in mir — šlo mimo nas.

Skoraj vsakdo ima nekoga, ki nanj čaka ali na kogar on čaka. Ki se veseli, če prideš. Ki skrbi zate, če te ni. Ki te pozdravi s prijazno besedo ali objemom, ko prideš domov. Na nekoga čakati pomeni upati, da pride in ljubiti, ko pride. Kdor s srcem čaka, ta upa in ljubi. In to je že začetek nebes.

Kaj se spremeni s tem, če nekdo čaka nate? V tvojo dušo pride neka nevidna moč. In ta moč je darilo Njega, moč od zgoraj. Kdor občuti to moč, ta je močnejši od drugih, mirnejši, skratka človek upanja. Stojiš na skali, na kateri se počutiš varno. Nisi več samo materialist, ampak z navdušenjem kuješ načrte in nič ti ni pretežko.

Ce imaš nekoga, ki z ljubečim srcem čaka nate, potem je že Bog navzoč. Saj kjer sta ljubezen in dobrota, tam živi Bog. Ker pa je Bog z nami, hudobija nima več prostora in vse nam je lažje narediti.

Morda bo zdaj kdo rekel: »Kaj mi vse to pomaga, ko pa nimam nikogar, ki bi z ljubeznijo čakal name!« Potem vedi, da nekdo že čaka nate: tvoj Oče v nebesih. Čaka z odprtimi rokami, da prideš oz. da se vrneš. Ni res, da si morda zapuščen ali osamljen. Pričakovan in ljubljen si, samo pusti se sprejeti v ta ljubeči objem. On bo vse, kar si naredil narobe, napravil spet prav, samo zaupati se mu moraš. In seveda priznati, da si majhen in nebojlen.

Stiri tedne bomo imeli čas intenzivneje misliti na Njegov prihod. Ne pospravljajmo samo svojega stanovanja, ne mislimo samo, kaj bo prišlo na mizo! Začnimo pri sebi! Potem se bomo resnično lahko veselili svetega večera, v katerem je bil rojen On, ki je največja ljubezen, edina prava pot in brezmejno upanje in zaupanje.

po Kat. glasu

Slovenska srenja v San Franciscu izgubila dva zelo ugledna člana

SAN FRANCISCO, Kalif. - Naša majhna slovensko-hrvatska župnija Rojstva Gospodovega je v oktobru izgubila poleg 90-letnega živinozdravnika dr. Antona Ravnika še enega slovenskega zdravnika, izvrstnega kirurga dr. Štefana Erlacha. Obema se je značaj izklesal v preganjanju, v pomanjkanju in v žrtvah za ohranitev slovenstva.

Dolga je bila življenjska pot dr. Antona Ravnika. Hodil je po stopinjah svojega zavetnika sv. Antona iz reda sv. Frančiška, ljubitelja preprostosti. V osnovno šolo je hodil v svojem rojstnem kraju v Kanalu; v gimnazijo pa v Gorici. Kot begunec med prvo svetovno vojno se je zatekel v Dolenjske toplice in nato v Ljubljano, kjer je maturiral l. 1919. Nato je študiral na Veterinarski fakulteti v Brnu na Slovaškem in v Turinu v Italiji, kjer je l. 1924 doktoriral in se vrnil v Kanal, da bi vršil svoj zdravniški posel med domačini, med Slovenci.

Skrbno je zbiral gradivo za zelo čitljivo strokovno knjigo Kako zdravimo živino, ki jo je l. 1928 izdala Goriška Mohorjeva družba.

Leta 1931 se je poročil z vzorno slovensko učiteljico Šefko Rutar iz Tolmina, absolventko tamkajšnjega slovenskega učiteljskega.

Z ljubeznijo do svojega poklica, z vestnostjo in s temeljitim znanjem kot Okrajni živinozdravnik si je pridobil mnogo prijateljev. Kot zaveden Slovenec je pa imel težave s fašističnim režimom. Ob razmejitvi po drugi svetovni vojni se je z družino preselil v Gorico, da so njegovi otroci lahko obiskovali slovensko šolo, on je pa opravljal privatno prakso.

Leta 1951 se je z družino preselil v Kalifornijo. V El Cerritu blizu Oaklanda je po nekaj letih različnega dela in zelo skromnega zaslužka dobil službo na zdravstvenem polju na univerzi Kalifornije v Berkeleyu, kjer so njegovi otroci lahko obiskovali visoko šolo. Sin Anton je postal kardiolog, Aljoša farmacevt, Ivo je sindikalni funkcionar, Mirjam se je posvetila trgovski stroki. Uvidna mama Šefka ima veliko zaslug za oskrbo te odlične družine.

Množica prijateljev se je zbrala 6. oktobra zvečer k molitvi rožnega venca za umrlega dr. Ravnika. Farni cerkveni pevski zbor je zapel svojemu bivšemu dolgoletnemu članu v slovo ob vstopu v večno življenje. Pogrebno mašo drugi dan v krasni kapeli v St. Albert's Priory v Oaklandu je daroval družinski prijatelj dominikaneec Janko Žagar s somaševanjem šestih duhovnikov; sin Ivo Ravnik je čital berilo, pokojnikov prijatelj dominikaneec Serge Propst je v izbranih besedah govoril o vrlinah pok. Antona poudarjajoč njegovo

zvestobo Kristusu, ji nam je vzgled v dobroti, ponižnosti in trpljenju.

Anton Ravnik je živel s Kristusom in za Kristusa tukaj, z Njim bo užival blaženost na veke.

Evangelist zdravnik sv. Luka je pa bil vzor našemu slovenskemu zdravniku v San Franciscu, čigar preobremenjeno, plodonosno življenje se je mirno končalo na praznik njegovega vzornika: dr. Štefan Erlach je umrl 18. oktobra v starosti 82 let. Ponošen je bil na zdravniško stroko. Svoje paciente je zdravil telesno in duševno, upoštevač odredbe Najvišjega Zdravnika.

Dnevno se je udeležil sv.

Slovenski študentje na Koroškem dobili štipendije

FOWLER, Kans. - Za šolsko leto 1988/89 so naslednji študenti dobili podporo od ameriških dobrotnikov:

Karoline Kueschning iz Pliberka

Margareta Schliesser iz Pliberka

Robert Mikl iz Področje Patrik Zidej iz Pliberka
Janja Tomaschei iz Globasnice

Stefan Ulbing iz Loč
Mario Igerc iz Globasnice
Daniel Wastl iz Dobrle vasi
Dominik Messner iz Pliberka

Barbara Sienčnik iz Dobre vasi

Boris Gallob
Franz Bojnik iz Pliberka
Roman Roblek iz Borovelj
Ivan Kelih iz Borovelj
Igor Roblek iz Borovelj
Peter Ogris iz Podgore
Kristijan Kropiunik iz Podgore

Peter Rosenkopf iz Rude
Aleksander Lomšek iz Tihoj
David Fera iz Škocjana
Leopold Hodjatol iz Celovca

Veronika Triesing iz Loč
Marijan Sienčnik iz Dobrle vasi
Martin Fera iz Škocjana
Albert Hirtl

Petindvajset srečnih študentov, kako vam bodo hvaležni za vaše darove. Brez vaše pomoči bi ne mogli študirati. Upam, da boste tudi v prihodnjem šolskem letu priskočili na pomoč. Tako bo z našo pomočjo ostal slovenski narod na Koroškem živ. Vsak študent je dobil približno 6.000 avstrijskih šilingov. Vsota je bila odvisna od potrebe in posebna komisija pozna gnotne razmere teh družin. V imenu vseh vseh obdarovancev in njihovih staršev priskrba zahvala.

V zadnjem tednu sem dobil darilo \$50 od Mika Potočnika z Aurore, Minn. Priskrba zahvala.

Fr. John Lavrih

P.O. Box 38

Fowler, Kansas 67844

Dr. Stefan Erlach

maše in se hranil s Kruhom močnih. Veliko je molil. Ljubezen do rožnega venca mu je vzgojila njegova skrbna mati že v otroških letih. Zelo rad je čital Sv. pismo, bodisi v slovensščini, nemščini, angleščini ali francoščini. Ljubil je pa tudi latinščino in italijanščino. Dobesedno je rad citiral odlomke Sv. pisma, zlasti poglavje, ki ga je napisal sv. Luka.

Rojen je bil ob Baškem jezuru na Koroškem. Zavedni slovenski starši so poslali njega in njegovega brata-dvojčka Rajmonda v slovensko gimnazijo v Kranj, nato na univerzo na Dunaj, kjer sta promovirala v zdravstvu.

Takrat so Slovenci v Avstriji mnogo pretrpeli zaradi svoje narodnosti. Mladi zdravnik Rajmond je moral na rusko fronto, kjer je umrl. Ta srčna bolečina ob izgubi dragega brata je spremljala dr. Štefana skozi celo življenje.

Dobri Erlachovi bratje in sestre, ki so se že naselili v Ameriki, so pomagali vojaškemu zdravniku-kirurgu dr. Štefanu priti v Kalifornijo ter začeti s svojim strokovnim delom v bolnišnicah (St. Mary's in French) in v lastnem uradu. Povsod so ga zelo spoštovali kot vestnega, uspešnega zdravnika in kirurga ter prijaznega strokovnega tovariša.

Poročil se je z blago in skrbno bolniško sestro Olgo Stella. Ustvarila sta si lep dom v San Franciscu. V veliko veselje so dr. Štefanu bili štirje zdravi sinovje, katerim je z lastnim lepim zgledom, z molitvijo in zadostnimi gnotnimi sredstvi skupno z ženo oskrbel primerno vzgojo, izobrazbo in trdno versko prepričanje.

Zelo je cenil svojo slovensko-hrvatsko cerkev Rojstva Gospodovega in jo je vsestransko podpiral. Blizu Santa Cruza, v Aptosu, je imel lepo kmetijo. Oskrbovala jo je slovenska družina, kateri je kot sponzor pomagal l. 1949 priti iz avstrijskega begunskega taborišča.

V Aptosu je rad obiskal Salezijanski zavod in ravnatelja, znanega slovenskega salezijanca dr. Kniffica, pisatelja drobnih knjižic. Ob prostih sobotah je trdo delal na svoji kmetiji v svežem zraku, si krepil telo in se veselil domačih pridelkov. Pozno v večer se je z družino vračal v San Francisco in opravil še več obiskov svojih dragih pacientov, preden je ves izčrpan legel h kratkemu

(dalje na str. 4)

ČAS JE ŽRTVE DAJAL MI SMO PREKRILI SPOMIN

»Ne glede na to, ali bo še kdaj kdo vabil... sem prepričana, da se bodo ta srečanja na prvi november dogajala sama in spontano, zakaj na sim bolni ravni je nočoj, s tem trenutkom, sprava z mrtvimi narejena!«

Ob prazniku vseh svetih ali — ob dnevu mrtvih, prvega novembra 1988, ob 17.05 so »nekateri nekdanji borci in kulturni delavci« na ljubljanskih Žalah, na zeleni jasi, obdani s pokončnimi in ponosnimi smrekami, za obzidjem, kjer se staro pokopališče izroča isti usodi z novim, položili velik žalni venec z zelenjem in rdečimi nageljni v sredi; od njega so se sporočilno vili štirje široki črni trakovi z napisi: Njim, ki so brez pravice — do javnega spomina, ter Žrtvam stalinizma — in naših zmot.

Ob napovedanem času (17.00) še ni bilo videti, da se bo kaj rodilo, samo pet minut pozneje pa so v hipu — kot bi se z neba vzeli — sklenili močan obroč ob položenem vencu ter prižigali sveče mladi in odrasli, otroci, ženice in starčki. Ne da bi jih kdo napovedal, ne da bi se sami predstavili, so se vrstili govorniki s kratkimi in jedrnatimi nagovori. A bodi zapisano, kakor se je skrivnostno večer podarjal noči in besede znanih ljudi iz naših kulturniških krogov v premislek obroču živih ljudi.

Cerkev Vseh svetih na Žalah je mogla sprejeti le peščico verujočih. Nadškof Alojzij Šuštar je v družbi petnajstih duhovnikov opravil spravno daritev za rajne. Odmevne so bile njegove besede ob spominu vseh svetih. Med grobove se je podal potem — in opravil molitve za rajne. Ob 17. uri se je napovedovala druga posebnost v tistem neopredeljenem morju ljudi, ki so prihajali na grobove, prižigali sveče, polagali cvetje, kaj pokramljali in odhajali...

Kulturni delavci in nekdanji borci bodo spregovorili besedo dve v počastitev »njim, ki nimajo pravice do javnega spomina«. V hipu se nas je zbralo z vseh strani in sklenili smo obroč, ki ga je kmalu oblikovalo daleč nad dvesto ljudi. Molk nas je povezal. Vsi smo vedeli, zakaj smo prišli, vsi smo čakali, kdo bo spregovoril prvi.

Pristopil je k vencu mož, od vojnih let sem so se mu vrezale gube v obraz. Odvetnik in pesnik — je završalo iz žive meje obroč — pobudnik tega spominskega shoda. Razgrnil je list papirja pred seboj...

Segment naše preteklosti, na katerega smo malo ali nič ponosni, smo prekrili s črnim prtom skrivnosti, da bi ga čim pozneje odstrlili, ali nikdar. Toda zgodovini ni mogoče ubežati in nič za večno skriviti. Zasleduje nas in postavlja vprašanja, na katera si človek odgovora ne ve. Ve samo, da ima pravico živeti in da mu te pravice ne daje nobena oblast. Zato mu je ona tudi ne more odvzeti. To je pravica, ki jo

človek daje stvarstvo kot zemeljskemu bitju. Ta človekova pravica ni samo naravna, je sveta, je svetost sama, svetost življenja in svetost smrti. Človek, ki vanjo ne veruje, ni svoboden.

Mož, odet v dolg plašč, je pri teh besedah za hip obstal, potem pa je nadaljeval s pesniškimi verzji:

»Svobodi, čudežni vrednosti,
po Krstu smo Ime ji vzeli,
ko malo smo na njo skrbeli;
pristrigli mi smo ji peroti,
da dalj ne zmore v svojem letju

in ne višin kot prej...

Svoboda, tisoč drobcenih stvari,

rojena solza iz krvi,
izgovorjena radostno kot Mati.

Njej morali smo darovati —
tolažimo si vest — Pilati!

Naj manj zato srce skeli.«

V molku globokem se je talila pesnikova misel. Človeški obroč sem dočuteval, kot da se nekaj težkega vali nanj; vame se je zapodila misel: Samo tisti, kdor spoštuje mrtve, lahko utrjuje prijateljstvo živih.

Večer tone v mrak noči. K vencu je stopila žena v črnini. Časnikarka in publicistka — je završalo v obroču...

»Viri iusti tolluntur et nemo considerat: a facie iniquitatis sublatus est iustus: et in Sion habitatio eius in pace factus est locus eius et in Sion habitatio eius. Et erit in pace memoria eius« (Odstranili so pravične može in nihče se jih ne spominja; po krivici odstranjen, čeprav pravičen, v njegov mir je pripravljen prostor na Sionu — in njegovo bivališče je na Sionu. V miru bo spomin nanj).

Tako so odpevali kristjani, menihi, duhovniki ob smrti pravičnega. Boga vdanega. Mrtve spoštovati in se jih spominjati! Mar ni to edini način, da v sebi utrdimo čut za usmiljenje z živimi? Čemu bi jih sovražili? Ali ni grenka resnica, ki jo je zapisal Jovan Dučić (Blago cara Radovana): »Ljudje, ki sovražijo, so najprej norci, potem strahopetci, nikdar pa heroji!«

Svetostni molk prekine suhljati mož, publicist, kulturni delavec, pristopi k vencu in plamenicam, ki ga obkrožajo. S slabotnim glasom izšepeče: »Državljska vojna bodi s tem končana in ti trenutki naj bodo začetek njenega konca!« Pri vencu, ki je postajal že odrski kraj nastopajočih, ga je zamenjala mlada žena — »pisateljica, kulturna delavka, publicistka«, je završalo iz obroču.

»Ko smo pred leti nekateri začeli govoriti in pisati o narodni spravi in obelisku, si najbrž z mano vred nihče ni mo-

gel predstavljati, da bomo relativno hitro prišli do tega, ko se prvič lahko spomnimo — in to javno spomnimo! — žrtev revolucije, žrtev boljševizma. Oblast bi lahko to srečanje prepovedala, pa ga ni. Mogoče je to znak, da tudi ona počasi razumeva, kaj je to pieteta do mrtvih, kaj je to nacionalna tragedija, kaj je to sprava s smrtjo, sprava z zgodovino, kaj je to narodna sprava. Ker nimamo dostopa do grobov in do grobišč, smo se nekateri nekdanji borci in kulturni delavci domenili, da naredimo takšen shod (provizorij). Ne glede na to, ali bo še kdaj kdo vabil na to srečanje prvega novembra, sem prepričana, da se bodo od zdaj naprej ta srečanja dogajala sama in spontano, zakaj na simbolični ravni je nočoj, s tem trenutkom, sprava z mrtvimi narejena. Naj jim bo lahka zemlja!«

Spomin, žalosten, kot je zemlja grobna, mi je navrgel misel na »Knjigo, ki noče biti requiem«. Ko bi bil Bojan Štih še živ, bi se njegova beseda slišala daleč naokrog. Tako je bilo le nekaj pesnikov in pisateljev, zagrnjenih v molk, morda pa je ta najzgovornejši spomin na tiste kulturne delavce, ki so po vojni morali presedati v ječah dneve, tedne, mesece in leta — zaradi ništrca.

K vencu je pristopil duhovnik, postaven mož z obraščeno brado. Prodoren je bil njegov glas...

»Bil sem skupaj s tistimi vrnjenimi iz Vetrinja pri Celovcu, z njimi sem bil v mnogih sobah škofojloškega gradu in škofovih zavodov v Šentvidu. Imel sem priložnost spoznati razne fante in može. Bilo je med njimi veliko svetosti, morda tudi kakšna barabija, toda veliko več svetosti. Kaj kmalu teh ni bilo več v življenju. Toda, rečem vam, v srcu ne smemo nositi nobene trpkosti, ne zagrenjenosti, še manj pa sovraštva. Za kristjana prav gotovo ne! Zato pa tisti, ki je veren in zna moliti očenaš, naj ga z mano moli za vse, ki so padli v revoluciji in so pokopani bodisi tu v Ljubljani ali kjerkoli v domovini...«

Iz živega obroču se je sprostila v en odmevajoč glas Gospodova molitev. Videla sem jih, ki niso premikali ustnic, toda spoštljivo so spremljali to našo krščansko prepričanost in ubranost. Pretresljiva molitvena serenada, prinašala je kanček blaženosti v tisto večerno uro. Duhovnik je sklenil molitev z vzklikom: Gospod, daj jim večni pokoj, večna luč naj jim sveti, naj počivajo v miru!

Tik ob svoji rami zaslišim polglasno šepetanje: Ali velja ta komemoracija tudi za informbirojevske žrtve, tiste na Golem otoku? Obrnem se. Mlad mož je čakal odgovor. Tisti, ki je o svobodi govoril, mu je pojasnil: Tudi zanje in še za druge... K vencu je spet pristopil govornik in pojanil:

»Pravkar smo zmolili za tiste, ki ležijo v grobiščih Kočevskega Roga. Rad bi vas opomnil, da se v tej komemo-

CERKEV MARIJE POMAGAJ NA BREZJAH — BAZILIKA

(Po »Družini«) — Na začetku drugega zasedanja pastoralnega občnega zbora ljubljanske nadškofije 22. oktobra 1988, je člane zbora in opazovalce razveselila novica, da je papež Janez Pavel II. romarski cerkvi Marije Pomagaj na Brezjah podelil častni naslov bazilika. V antični dobi je bila bazilika javna zgradba, sodišče, zbornica in podobno. Od 4. stoletja dalje so začele rasti krščanske cerkve po vzorcu starih bazilik, vendar z nekaterimi novimi prvimi. Najznamenitejši so štiri velike rimske bazilike: sv. Petra, sv. Pavla, sv. Marije Velike in sv. Janeza v Lateranu. Na našem ozemlju je ena najbolj znanih starih bazilik Evfracijeva v Poreču (5. in 6. stoletje). Pozneje je papež začel podeljevati častni naziv bazilika posebno imenitnim cerkvam po svetu. V Sloveniji smo imeli že pred Brezjami nekaj cerkva, ki se ponašajo s tem naslovom: Mati milosti v Mariboru, Petrovče, Brestanica (Rajhenburg), Stična, Sveta gora pri Gorici.

Ameriški in tudi kanadski Slovenci so prispevali svoj delež k temu, da je cerkev Marija Pomagaj na Brezjah dobila častni naslov bazilika. Fr. Mirko Silvester, brezjanski gvardijan je zaradi tega poslal zahvalno pismo vsem rojakom in rojakinjam po svetu, ki so v tej zadevi pomagali in sodelovali. Tekst tega pisma sledi:

Na praznik svetega Frančiška, 4. oktobra 1988, je sveti oče papež Janez Pavel II. podpisal dokument, v katerem razglašala Marijino svetišče na Brezjah za baziliko.

Tako se je uresničila velika želja Slovencev po vsem svetu, ki so že leta čakali, kdaj se bo to zgodilo.

Najlepše se zahvaljujemo, da so se lansko leto Slovenci v Združenih državah in Kanadi tako številno odzvali prošnji, da bi sporočili, kako so prenesli češčenje Marije Pomagaj v Ameriko in drugam. Vse, kar ste nam poslali (pisma, fotografije), je veliko koristilo vsej zadevi. Vsi vaši odgovori so skrbno spravljeni v samostanskem arhivu na Brezjah.

Slovesne razglasitve cerkve Marije Pomagaj na Brezjah za baziliko bo sredi drugega leta (zaradi vremena), verjetno zadnjo nedeljo v maju.

Frančiškani na Brezjah
Fr. Mirko Silvester, O.F.M.
Gvardijan

raciji spominjamo vseh, ki so ostali brez pravice do zaznamovanih grobov: za žrtve vojnih procesov, kot je bil Nagodetov, za žrtve dachavskih procesov, za žrtve, ki so ostale na Golem otoku.«

Mladi mož, ki je prej spraševal, je stopil iz obroču, jokaje se bližal vencu: Tudi mojega očeta je pobralo na Golem otoku, tudi on je žrtev...

Oglasila se je pesem LIPA ZELENELA JE, TAM V DIŠEČEM GAJU... Presenetljivo otožno je odmevala. Sveče so dogorevale, redčil se je obroč ljudi. Še po poti domov sem zbrano in ubrano molil zanje rožni venec. V svoji sobici — tudi jaz imam svojo sobico — sem prebral Štihovo pripoved, najkrajšo iz vojnih let:

»Po ulicah mesta na osvojenem ozemlju je kolovratil močno okajen pesnik, kipar in bohem. Bila je lepa mesečna noč. Brez oblaka in polna

zvezd. A bohem je tudi videl repatico in jo pozdravil z besedami: 'Večna luč naj nam sveti'. Vsem, ki jih je v tej noči srečal, je salutiral, obenem pa poltiho pel: 'Iz krvi rdeče mladih partizanov zraste nova čaršija'...«

Iz krvi rdeče vseh žrtev vojnega nasilja! In kaj sedaj? Mrtvi ne poznajo sramu! In mi?

Jože Zadavec
»Družina«, Ljubljana
13. novembra 1988

Po obisku rodne domovine...

piše ANZE

V deželi milijonarjev

I. del

Poleti so prihajala od doma poročila o nevarnem obolenju dveh mojih bratov in o operaciji enega. Tudi prijatelj Milan je zgubil stik s svojim bolnim bratom, duhovnikom na Koroškem. Sklenila sva, da jih obiščeva.

Potni list je prišel v par tednih, potniški agent je pa naju zagotovil, da, če se prijaviva danes, lahko jutri že letiva.

Vse gre v redu — dokler ne pride do JAT-a. Možnost poleta po nižani ceni, se je znižala od sedmih dni na en dan v tednu; ta dan pa JAT ni vedel, koliko potnikov ima prijavljenih v New Yorku in koliko v Chicagu, ker je ob koncu sezone združil dva dnevna poleta v enega. Končno je ostala samo sobota, 15. oktobra, cena je pa precej zrasla.

Panam polet iz Clevelanda v New York je šel točno po redu, na JAT smo pa morali čakati dve uri; vsega skupaj štiri in pol ure.

Med čakanjem sva govorila z bolgarsko zdravnico, specialistko za bolezi ušesa, nosa in grla. Dela že 35 let v neki Sofijski bolnišnici in zasluži mesečnih 250.- levov (ime bolarske valute) čistega. En ameriški dolar je vreden po uradnem tečaju poldruglji Lev, po črnem pa 5 levov. Torej zasluži ta zdravnica po uradnem tečaju \$166 oziroma \$50 na mesec. Za ta denar dobi ravno 5 parov čevljev.

Stanuje v očetovi hiši, sicer bi morala plačati za stanovanje 20 levov mesečno. Študiranje in zdravljenje je vse zastoj, na stanovanje ali avto pa mora državljan čakati in delati deset let ali več. Vse gospodarstvo je državno; tudi brivec je v državni službi. Gospa je govorila odlično angleško. Učne knjige na univerzi so angleške, ali pa v bolgarski jezik prevedene; nekaj imajo seveda tudi izvornih bolgarskih.

Namesto ob 6.20 smo odleteli ob 9. zvečer in pristali v Zagrebu ob 4.20 oziroma po evropskem času ob 10.20 dopolne.

Z nami je potovalo tudi 180 romarjev iz države New York, namenjenih v Medjugorje. Na letališču v Zagrebu so jih fantje in dekleta v hrvatskih narodnih nošah pogostili z različnimi pijačami.

V letalu je sedela poleg mene starejša žena iz Lakelanda, ki je delala v Clevelandu 18 let in si prislužila lepo pokojnino, pa se je na starost vračala v Zrenjanin. Na vprašanje, če nese svoje prihranke domov, je odgovorila: »O, ne! Vse bom naložila v Nemčiji.«

V Zagrebu je šlo vse drugo gladko, le oddelek za vizume je bil počasen. Na pritožbo je rekel neki uradnik: »Kaj misliš, da ne delam dovolj za tri deset milijonov?«

Ker prtljage niso nič pregledovali, smo bili kmalu prosti. Name je čakala nečakinja, na Milana pa presenečenje: pet sorodnikov, za katere ni niti vedel, da jih ima v Zagrebu.

Po kratkem razgovoru so nas odpeljali z avtobusom na železniško postajo, od tam pa v Ljubljano s posebnim Jatovim vlakom. V vozu smo bili deležni izredno prijazne postrežbe. Vsi uslužbenci so Slovenci.

Že v Zagrebu, že več pa v Ljubljani smo takoj opazili mnogo novih stolpnic, pa tudi mnogo starih, zanemarjenih hiš z odpadajočim ometom.

Na ljubljanskem kolodvoru so čakali name sestra in dva brata, na Milana pa — razočaranje. Prijatelj, ki je organiziral tako lep sprejem v Zagrebu, je v Ljubljani zamudil. Najel je taksí, da ga je peljal na njegov dom.

Na stanovanju mojega brata je že čakal drugi brat, ki je prestal pred mesecem dni operacijo pankreasa, pa je kar korajžen, in drugi sorodniki. Do večera smo govorili, potem se pa odpeljali skozi Škofjo Loko in Poljansko dolino domov — v Žiri.

Navajen širokih in ravnih ameriških cest, se vselej, ko potujem po Sloveniji, čudim, zakaj tam delajo vedno ožje ceste z vedno ostrejšimi ovinki. Še občestni jarek pred našo hišo, ki je bil že takrat ob nalivih premaknjen, so zožili, da sedaj lahko stopim čezenj, ko sem v mladosti padel vanj, ko sem ga hotel preskočiti. Tudi hribovi so nižji in bližje; vse je tako miniaturno. Ceste potrebujejo Prokrustove natezalnice.

17. seja Centralnega komiteja

Dan po prihodu se je začela 17. seja CK Zveze komunistov Jugoslavije, ki je zbujala upanje po svetu. Pa so komunisti dokazali, da znajo veliko govoriti in nič skleniti. Vsa seja ni bila nič drugega, kot mlatenje že 43 let mlačene slame. Čekanje, čekanje, čekanje. Ko bi komunisti kaj dali na plagiatstvo, bi morali vsi odstopiti.

Vse dni zborovanja ni bilo slišati niti enega ugovora ali odobravanja; vse je bilo soglasno. Tudi v tem, da se mora partija ločiti od vlade. Kako vendar, ko ne more noben nekomunist postati član vlade? Tudi zaupnico glavnemu odboru naj bi dali z aklamacijo. Tu je pa disciplina odpovedala. Glasovali so poimensko in dobili vsi vsaj dve tretjini glasu, razen Srba Čkrebica, ki je dobil manj in zato odstopil, a je pozneje svoj odstop preklical na željo bodočega diktatorja Miloševića. Največ glasov je dobil tajnik CK, Slovenec Štefan Korošec.

Kar v Jugoslaviji najbolj pade v oči, so nastopi vodite-

ljev Jugoslovanske ljudske armade. Govorili so na seji in govore pogosto na TV. Vse to daje vtis, da so oni gospodarji položaja in da Jugoslavija le ni tako demokratična, kot se kaže. Proti njim se ni upal na seji noben delegat niti kihnuti.

In kar je najbolj zadelo mojo narodno zavest, je bilo dejstvo, da ves čas seje ni bilo slišati niti ene slovenske besede. Vsi: Srbi, Hrvati, Slovenci, Bosanci, Makedonci in Albanci so govorili v jeziku, ki so mu včasih rekli »govodarščina«. Slovenski zastopniki v dunajskem in rimskem parlamentu smejo govoriti v svojem jeziku, v Beogradu pa ne.

Politični položaj v Jugoslaviji je vedno bolj napet. Slovenci so siti podpiranja »nerazvitih« žužnjakov. Beseda »nerazvit« pomeni po mojem mnenju ljudi, ki še niso prišli do spoznanja, da je treba delati, če hočeš dobro živeti. Ko so jim hoteli naprtiti še vzdrževanje armade s posebnim davkom, ki bi ga plačevala vsa donosna podjetja, je bilo jasno, da hočejo uničiti slovensko industrijo. Ta je pa hrbenica vsega slovenskega napredka in — odpora. To je ponovno zedinilo ves narod, kot pred leti načrt o skupnih vzgojih jedrih, kar bi vodilo k zatrtju slovenščine in uvedbi srbščine kot enotnega državnega jezika.

Vendar, kdor misli, da so Slovenci že tako daleč, da bi se radi odcepili od Srbov in ustanovili lastno državo, se moti. Večina je še vedno za skupno državo, le za enakopravno, zahodno usmerjeno, resnično demokracijo, s priznanim osebnostno lastnino, državo, v kateri bi odločala sposobnost in ne partijska izkaznica.

Motijo se tudi tisti, ki mislijo, da se bomo lahko kmalu vrnili v svobodno, nekomunistično domovino. Kdo vodi opozicijo v Sloveniji? Komunisti! Saj drugih ni! Štirideset let komunistične vzgoje je prekvasilo najhujše »reakcionarje«, čeprav se mnogi tega niti ne zavedajo. Poleti je bil tu na obisk fant iz verne družine, ki se je zelo zanimal za knjige, ki pišejo o revoluciji. Rad bi izvedel resnico. Z nami je šel tudi na neko domobransko proslavo, kjer je govornik spominjal na žrtve revolucije. Na poti domov, je ogorčeno protestiral proti hujskanju k sovražstvu. »To bi se pa že moralo nehati!« je rekel. »Vsi so bili enaki!« Nič ni pomagalo dokazovanje, da so se vaše straže ustanovile šele, ko je bilo umorjenih tisoč nedolžnih žrtev komunizma. Vpliv komunistične vzgoje bo še dolgo ostal.

Komunisti hočejo za vsako ceno ostanke na oblasti, če treba, tudi kot voditelji upora. Če se bo kaj zamenjalo, bo

(dalje na str. 6)

Iz San Francisca...

(nadaljevanje s str. 2)

nočnemu počitku. Vstajal je redno zelo zgodaj.

Skoraj vsako poletje je preživel nekaj tednov v svojem rojstnem kraju, v Bačah, odkoder je prišel v Ameriko tudi znani pisatelj in starosta duhovnikov Jurij Trunk ter njegov prijatelj duhovnik dr. Mikula, ki je nato odšel v Avstralijo. V posebni prijateljski zvezi je bil z bivšim našim župnikom Vitalom Voduškom, pa tudi s koroškim rojakom ljubljanskim nadškofofom dr. G. Rožmanom.

Na predvečer pogreba so družinski člani, sorodniki in hvaležni prijatelji napolnili kapelo v Gray-Carew & English pogrebem zavodu, kjer je ležalo izmučeno truplo našega dobrotnika in zadnjega slovenskega zdravnika v San Franciscu. Žalujoče žena Olga, sinovje odvetniki: Steven z ženo in šestimi pridnimi otroki, Rajmond z ženo in hčerkico, dvočeka Pavel in Gregorij, sestra vdova Josefina, brata Danijel in Mihael z družino, Olga sestra Lidija z vnukom in vnujkinjo, ter mnogi prijatelji so kleče zmolili rožni venec in dodali v slovenščini desetko za duše v vica in litanije Matere božje.

Zelo lepa je bila udeležba pri pogrebni maši, ki so jo sodarovali družinski prijatelji č.c. gg. Mihovilovich, Dabovich in Vucinovich. Berilo in psalm sta čitala Rajmond in Gregorij. Domači pevski zbor je ob orglah (Aleš Šimenc) z občutkom zapel primerne pesmi v slovenščini. S petjem so sodelovali tudi verniki s prošnjo: »Ko bo zadnja ura bila, Marija, prid' po nas«. (Pokojni zdravnik je zelo ljubil petje.)

Sin Rajmond je v poslovnem govoru ljubeče navedel najvažnejše točke iz življenja spoštovanega očeta, ki je v svobodni Ameriki ohranil ljubezen in zvestobo do trpeče domovine, ki je imel svoje srce odprto revežem, ki je izražal neomajno zvestobo Najvišjemu Zdravniku in veliko spoštovanje do Sv. pisma. Ni si nabiral zemeljskih zakladov; s tem si je pa pridobil delež božjega Kraljestva, kjer je že nešteto tistih, ki jih je on ljubil. Čakal bo na nas, da se mu pridružimo v blaženosti.

Na Martinovo, 11. novembra, je v Aljaski (Fairbanks) umrl za srčno kapjo 72-letni semiški rojak **Jože Govednik**, ljubljani brat naših dobrih frank Lojzke in Ane Rogina. Po smrti Lojzkega moža Karla (v oktobru 1985) je bil

Jože Govednik

nekaj časa med nami v San Franciscu. Lansko leto sta obe sestri obiskali na severu njega, njegovo skrbno ženo Nežko, in pridne, nadarjene otroke (tri hčerke in dva sinova - najmlajši je študent na učiteljski).

V Montani živi njegov brat Lojze z družino. Mama Marija Govednik in brat Franc sta že umrla v San Franciscu. V naši fari živi še več njegovih bližnjih sorodnikov: svakinja Ana Kambič, sestrični Angelina Judnich in Olga Jackson, nečakinji Tončka Gregorin in Olga Kambič in drugi, vsi iz Semiča ali okolice, zvesti obiskovalci in podporniki naše cerkve.

Skoraj 50 let je minilo, odkar je Jože odšel iz svojega rojstnega kraja Sodji vrh pri Semiču. Kjkoli je bil, so ga kmalu vzljubili, saj je bil pripraven, priden in pošten, prijeten v družbi, zvest slovenstvu in katoliški Cerkvi.

V Ameriko je prišel leta 1939. Delal je v rudniku v Montani, odkoder je l. 1949 odšel z dvema prijateljem (Anželj in Plut) v Aljasko. V Fairbanksu je dobil službo v šoli, si ustvaril dom in družino (poročil se je l. 1953). Po dvajsetih letih službe je stopil v pokoj. Tako je imel več časa za dom in družino, za prijatelje, in za obisk domovine.

Zdaj počiva njegovo truplo na pokopališču Sv. Križa v San Franciscu, kjer bo deležno pogostih obiskov, cvetja in molitve. Truplo s krsto so prepeljali po končanih cerkvenih obredih v cerkvi Brezmadežnega Spočetja v Fairbanksu, zračno na pokopališče tu za pogreb, ki je bil 18. novembra. Pogrebne molitve je vodil naš župnik g. Mihovilovich skupno s prijateljem o. Žagarjem iz Berkeleya ob velikem številu žalujočih sorodnikov in prijateljev. Naslednji dan, 19. nov., smo se zbrali v naši župni cerkvi k maši za pok. Jožeta. Daroval jo je naš g. župnik v slovenskem jeziku. Farni cerkveni zbor je z občutkom (tudi s solzami v očeh) pel primerne slovenske pesmi ob spremljavi orgel. — Govednikovi družini in sorodnikom naše iskreno sožalje.

Angela Gospodarič

Grdina Pogrebni Zavod

17010 Lake Shore Blvd. 531-6300

1053 E. 62. cesta 431-2088

V družinski lasti že 85 let

Ni dvoma, da bo prestop slovenskega naroda na Koroškem čez prag 21. stoletja vsaj tako usodno kakor prvi dve desetletji 20. stoletja posegel v globine naše biti. Če si predočimo, da smo statistično gledano zgubili v tem 20. stoletju, ki se nagiba h kraju, od desetih Slovencev skorajda devet, saj je tedaj še izpričanih 100.000 Slovencev pri uradnem ljudskem štetju leta 1981 skopnelo na pičlih 15.000, potem nam bodočnost ne obeta indijsko-koromandijskih časov.

Ali bo, da se povrnem k uvodni metafori, koroški slovenski narod ob preobratu v najusodnejšo dobo zapel svoj labodji spev, ali ga nam bodo zapeli drugi? Kot optimist in zaveden član naroda ob Krnskem gradu in ob Grafenauerjih, Jarnikih, Drabosnjakih in Lesičjakih, ki so postavljali narodnostne mejnike ob Zilji in Dravi, v tako usodo nočem in ne morem verjeti. Trditev, da tega labodjega speva pred pretečo agonijo ne bomo zapeli sami in da nam ga ne bodo, o tem sem trdno prepričan, zapeli drugi, bi rad utemeljil k naslednjimi premišljanji.

Koroško Slovenci se moramo na pragu 3. tisočletja bolj ko kdaj poprej zavedati vseh svojih zgodovinskih korenin. Mednje sodi v odločilni meri prevzem krščanstva. Mednje sodi ustoličevanjski obred prav tako kakor poznejši kmečki upori proti fevdalni gospodi. Slomškova pridiga o spoštovanju materinega jezika nam ni nič manj utemeljevala duhovnih tal kakor Prežihov boj za socialno pravičnost. Kulturna zavzetost duhovščine skozi vso našo zgodovino nam je prav tako gradila temelje naše narodne biti kakor pesniki in pisatelji, najsi so stali za tako imenovanimi naprednimi ali za tako imenovanimi konservativnimi okopi.

Naš kolektivni in individualni prestop v novo tisočletje mora nujno stati v znamenju poznanja in priznavanja celotne zgodovine. Vanjo sodi prav vse, kar smo podedovali z oltarja prednikov, trpljenje in radost, ponižanja in svetla poglavja. Če prisluhnemo Jožefu Štefanu, koroškemu Slovincu značilne koroške poti — v poklicni karieri se je moral odpo-

Naši predniki — in ne samo naši — so si na stičnih točkah individualnih in kolektivnih življenjskih obdobjih ustvarjali zdaj himnične speve veselja, zdaj po bodočnosti vprašujočo pesniško simboliko, polno negotovosti, zdaj spet razmejitvene prisposobe sklepov in začetkov. In vse to v besedi, v glasbi, v plesu, v veselju, v žalosti, v razigranosti, v zadržanosti, zlasti pa v zavesti neke skupne neogibnosti. Pred očmi mi stopajo rojstvo, poroka, odhod v tuji no, vrnitev domov, vojaški rok, smrt. Zaziram pa se tudi v mejnike naše zgodovine, ko je utesnjeno ali veselo pesnikovo srce — nekdanj seveda anonimno, ljudsko — vrglo v svet pesem za današnjo rabo. Ustoličevanje koroških vojvod, do leta 1414 slovensko, je bilo uokvirjeno z glasbeno modulirano besedo. Iz leta 1515 nam je na sprva še varljivem razpotju med tlačanstvom in kmetovo svobodo izpričana znamenita seljaška bojna pesem „Le vkup, le vkup, uboga gmajna“. Ironija zgodovine: Tekst nam je izročen po tiskarski zaslugi kmetovih nasprotnikov, graščakov. V tesnobi imperialne ogroženosti in lastne nemoči smo se zatekli h kralju Matjažu, k Lambergarju in na otožna obrežja Lepe Vide.

Dr. REGINALD VOSPERNIK

Na pragu tretjega tisočletja

vedati tudi dejavnemu slovenstvu, notranjemu se verjetno ni odpovedal nikdar — v pesmi »Hrasti«, ki »si pravijo povesti iz časov starodavnih, od kuge, od nesreče, od bitev pokončavnih«, moramo prisluhniti tudi Matiji Schneiderju, prav tako Korošču, ki v pesmi »Posrečenje« spodbuja rojake, da nas kliče veselje, da nam sije sonce kakor »v paradizi«. Žal pa je v nas koroških Slovincih vse premalo diferenciranih pogledov na — da se izrazim župančičevsko — mizerijo in veličino.

Tudi dandanašnji imamo noge zapete v lastne startne bloke, ne da bi se ozirali na sosedove športne dosežke. Rekordni smo v preziranju pojavov, ki nam niso po volji. Iz varnosti peščenih kalupov ne priznavamo denimo revij, ki nam niso po volji, ljudi, ki se odločajo za drugačno vizijo slovenstva, osebnih odločitev, ki niso naše. Naprotno: radi z besedno prisilo nasprotnika tiramo na »pravo pot«. Naši demokratični miselni okvirji se pod nenehnim nadzorom nemških imperialnih posegov niso mogli razviti v širino, v strpnost.

Iz tega iregularnega razmerja do sebe, do svojih ljudi in do svoje zgodovine nam izvirajo tudi vedenjski vzorci do determinantnih ljudi in poja-

vov okrog nas. Pri tem kdaj pa kdaj zapademo tudi vabljivo-sti nasprotnega ekstrema. Ob vsej povezanosti z narodno celoto se moramo namreč zavedati tudi lastne samobitnosti. Kakor je v marsikaterih družinah na Koroškem — in vedno več bo takih družin — postavljen pod vprašaj pojem materinega jezika, saj v mešanih zakonih otrok lahko brez vsakršne duševne škode dorašča z dvema jezikoma, tako bi postavil pod vprašaj tudi pojem matičnega naroda.

Ali ni bila Karantanija, nekdanj večja in mogočnejša od današnje Koroške, matica, središče, žarišče slovenskega naroda? Zato tudi s prepričanjem zagovarjam gojenje jezikovnih in kulturnih lokalizmov, izviraajočih iz naše tipične lokalne zgodovine. Emancipatorična stremjenja ob vsem priznavanju oblikovalne vloge narodovega stališča nam lahko pomagajo pri ohranitvi slovenstva, verjetno so celo nujna spričo uniformatorskih teženj na vseh področjih našega življenja.

Bistvena stalnica samoohranitve sleherne narodnostne skupnosti je zavest o tem, kako stremijo — bolj ali manj uspešno — deli lastnega naroda v podobnih etnopolitičnih okoliščinah po uveljavitvi osnovnih ohranitvenih načel. Koroški Slovenci se zavedamo, da si skupno z nami prizadevajo za narodnostni procvit tudi Slovenci v Italiji in na Madžarskem.

Zaradi različnih družbenopolitičnih ustrojov teh držav so seveda tudi poti do cilja različne. Za v Italiji živeče Slovence vemo, da jim je zgodovina vtila več samozavesti kakor koroškimi Slovincem. Pomembna je medsebojna povezanost, ki jo v Celovcu skušamo gojiti med drugim tudi z izdajanjem vseslovenske revije Celovski Zvon. Solidarnost med skupinami istega naroda je nenehen izziv za napredovanje. Povezovanje na organizacijskih ravneh in po osebnih poznavstvih je v obojestransko korist.

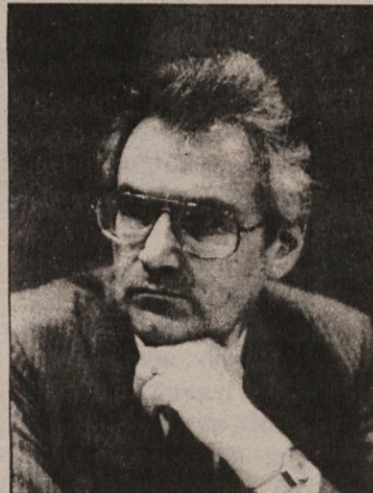
Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu bo morala, ko

stoji že v 4. desetletju svojega uspešnega obstoja, v še večji meri ko doslej iskati stike z drugimi šolami na Koroškem, seveda pa ob tem ne bo smela zanemarjati prijateljskih odnosov s šolami v Sloveniji. Vsakoletna Kontaktna leča — Kontaklinse, dvojezična dijaška prireditve, podira skozi stoletja zgrajene plotove; skupne razstave, diskusije, pevski koncerti, izleti — in to ne samo s koroškimi vrstniki, marveč tudi s šolami na Dunaju, v Salzburgu in drugih avstrijskih mestih — širijo obzorje, budijo razumevanje in razveljavljajo stoletja stare obojestranske predsodke.

Prireditve z naslovom »Guten Abend, Nachbar—Dober večer, sosed«, ki jih že vrsto let prirejajo ob avstrijskem nacionalnem prazniku 26. oktobra krajevna kulturno-prosvetna društva na dvojezičnem ozemlju, so nadaljnji kazalniki za razbremenilne težnje med Nemci in Slovenci. Četudi čisto tožimo, da pri teh prireditvah sicer sodelujejo nemški zbori, da pa nemške domače publike ni mogoče privabiti v zadostni meri, naj nas to ne hromi pri nadaljnjih napreznjih. Odtujitev, ki se je skozi stoletja širila med narodoma na Koroškem, se ne more čez noč prevesiti v korektno ali celo prijateljske odnose. Tudi Slovenci bomo seveda lahko storili svoje, da ta proces ne bo brez potrebe zamuden. Pred očmi imam tu zlasti pretirano verbalno igro z mišicami, ki jo često zasledim v našem koroškem tisku. Čeprav je seveda zapeljivo, da proti krepko zgrešenim argumentom postaviš prav tako krepke črno bele protiarargumente, bo vendar nasprotnika mogoče resnično razorožiti le s trezno besedo.

Ni dvoma o tem, da smo, kakor sem že uvodoma poudaril, številčno v usodnih desetletjih asimilacije (»vindišarizacije« in »germanizacije«) močno nazadovali, prav tako pa ni dvoma o tem, da sta zlasti od sedemdesetih let naprej kvaliteta in intenzivnost našega narodnostnega življenja močno napredovali. Pospesjevalni ele-

Dr. Reginald Vospernik, ravnatelj Slovenske gimnazije in glavni urednik Celovškega Zvona. Je več let vodil federalistično unijo evropskih narodnih skupnosti kot predsednik, sedaj pa je njen podpredsednik. Bil je tudi predsednik NSKS in glavni urednik Našega tednika (1968—1971).

menti, zahtevnejši izobrazbeni nivo, rastoča samozavest, okrepljena politična (ne samo kulturnopolitična) volja, avstrijska in mednarodna solidarnost, splošni evropski in svetovni prerod etničnih in jezikovnih manjšin, vse to nam vpliva upanja za preživetje. S svojo neugonobljivo življenjsko voljo prepričujemo prijatelje — sosede v deželi in državi, da se jim splača biti na naši pravični strani. Nikdar poprej nemškonalne sile niso zasle v tako defenzivo kakor v zadnjih letih germanizatoričnega eksperimentiranja z osnovnim šolstvom.

Ob tem seveda ne kaže prezirati oviralnih momentov. — Premoč sosed — mislim tu na gospodarstvo, na turizem, na kulturno napadalnost, na vpliv obveščevalnih sredstev, zlasti radia in televizije — je tako očitna, da proti tej diagnozi nimamo postaviti ustrezne terapije.

Rešitev se odpirá le v nadaljnji okrepitvi gospodarske osamosvojitve koroških Slovencev in v postopnem izboljšanju atmosfere v deželi, ki pa ga mora seve spremljati ustrezna kulturno-politična iniciativnost oblaštvnih struktur. Taka sprememba, ki se že pojavlja na obzorju, je pomembnejša od dosledne izpolnitve 7. člena Avstrijske državne pogodbe, kajti taka odprtost v nova enakopravnejša obzorja bo brez obotavljanja sprejemala tudi narodnopolitične rešitve, ki ustrezajo duhu in ne samo črki naše magne chartae.

Ta članek je bil objavljen v jubilejni prilogi Našega tednika ob 40-letnici izhajanja NT 26. oktobra 1988.

Josef's Hair Design

5235 Wilson Mills Rd.
Richmond Heights, Ohio
461-8544 or 461-5538

EMILIJAN CEVC:

Skrinja

HIŠA brez domače skrinje se mi zdi kakor človek, ki so ga za nekaj velikega opeharili. Rekli so mu: »Sedi kraj poti in razsipaj darila ter osrečuj ljudi!« Tako so mu rekli in človek je bil vesel kakor otrok, ki sme prinesiti beraču kos kruha. Skakal je in plesal in njegov glas je bil podoben pesmi: »Veliko so mi dovolili; vsem ljudem smem podeljevati radost...!« Ko pa je odprl roke, je videl, da so prazne, prazne kakor ledeniška kotanja in da nima ničesar, kar bi lahko podelil. In tedaj je šel in se zgrudil v duši; nič več ni bilo smehljaja na njegovih ustnicah, star je bil in osamljen. Nobenemu človeku se ni znal približati in nihče se ni zmenil zanj, kajti bil je kakor presušeni studenec, ob katerem nihče ne išče napoja. Za nekaj velikega so ga opeharili...

Hiša brez domače skrinje — opeharjena hiša, podobna drevesu, ki se mu je črv zajedel v srčiko debla. Mnogo je danes takih človeških bivališč. In črv se zaje še v človeka, izpije mu vso preprosto srečo, ki mu jo je zemlja darovala v radost...

Toda v naši vasi še utripljejo lesena srca skrinj; te zveste čuvarice še skrivajo domače zaklade in le ob največjih praznikih se odpro.

Videl sem po kaščah velike skrinje polje: kakor prastare skrinje zaveze počivajo pod plaščem prahu, polne žita in semen. Njih življenje je podobno življenju starih pastirjev, ki v divji samoti spoznavajo jezik zemlje in živali. Bliže so zemlji kakor ljudem. Dvogovori z žitom in plodovi zemlje so jih naučili prvinskih resnic, ki jih človek nikdar ne more dojeti.

Toda v hišah, sredi našega življenja, bivajo druge skrinje, lepše in zaupnejše, podobne ženi, ki spremlja naše življenje v tistem umevanju in vse povesi z dotikom svojih dlani. Stare matere so se sklanjale nad njimi, svatovsko vriskanje se zveni iz njihovih stranic in pesem o nesrečni Mladi Bredi, ki je zajokala:

*Ko mi boste balo nakladali,
nakladali, v skrinjo jo
spravljali,
šlarasto mi pečo zgor denite,
jo vrh vsega blaga položite.
Peče bodem najpred potrebovala,
z njo si srčne rane zavazvala...*

Ob tej pesmi zažive v mojih očeh tiste velike grajske skrinje, pred katerimi so poklekale grajske gospe in gospodične v dolgih večerih, ko so se jim možje in ženini borili po daljnih bojiščih in so vsem pevcem utihnile citre. Drugo za drugim so jemale iz skrinj platno in volno, svilo in težki gentski škrlat, grško svilo in laški žamet; slapovje belih tančic jim je obilo roke, kožuovina je zadišala po živalih in ta vonj jim je napolnil telesa z bolečo strastjo.

Oči so se jim izgubljale v lesketu zlatih verižic in sponk, biserne diademe so si pomerjale na bogastvu svojih las. Stale so ob skrinjah v mračnih grajskih izbah, prepoejenih z vonjem po svečah in živem kamnu, in vanj se je mešal duh arabskih dišav in moškata — kdo ve, kateri ljubljenski vitez je prinesel te vonje iz Svete dežele in vzhodnih obal. Oči so jim bile kakor jezerca, ki zažare v visokem soncu, in srca kakor ajdov cvet — bogastvo lesenih skrinj se je zablisnilo v hlad grajskih zidov, kakor bi se razprlo veliko srce.

Potem so te žene umrle in zadnji lesk je zdrknil v kamnitno rakev v grobnici grajske kapele. Druga za drugo so skrinje prepererele po gradovih, kakor bi jih razžrla žalost po gospodaricah, ki se niso več vrnile; sovražne roke so jih izropale, razvihran, ognjen konj je zadirjal na strmih strehah gradov in vrh hribov so zaštrlela pošastna okostja razvalin, ki jih ume obuditi samo še pravljica...

Toda v naročju kmečkih domov je skrinja živela dalje, ko se je spomin na grajske gospe in njih skrinje, polne zlata in biserov, že zdavnaj preselil v pravljice. Ostala je kakor ponižna roža, ki cvete še tedaj, ko so se njene ponosne sestre po bogatih vrtovih že zdavnaj sklonile v smrt. Ostala je ob podobi naših mater, zaklenjena in zvesta kakor njih srca. Dva moža jo komaj dvigneta in nikoli ne zapusti kota, kamor so jo nekoč postavili kakor temelj življenja, ki bo zo-relo ob njej.

Včasih me obide želja, da bi s pestjo udaril po njej, s stisnjeno pestjo, da bi jo tolkel kakor trmasto žival, brez usmiljenja, da bi mi v bolečem odzvoju izkričala zadnjo skrivnost...

Povedala bi mi, kako je bilo tedaj, ko je sedel na njej otrok in so rekli:

»Preljubi ženin, skrinja je zapečatena; ne moremo jo odpreti, dokler je ne odpečatiš.«

Potem bi mi govorila, kako se je sredi smrečic in zastavic peljala skozi sončni dan, ko so kraguljčki zvončkali in je pela harmonika, na skrinji je ležal velik hleb kruha, v njem so tičale vilice, na vilicah pa je bil nataknjen masten flancat.

Dolga je njena povest in obraz žene, ki se je na začetku povesti v svoji razcveteli mladosti prvokrat sklonila nad skrinjo, je na koncu zgodbe nabrazdan in uvel kakor lanskisad.

Toda rad bi govoril o najlepši skrinji in najlepšem srcu naše vasi.

Kakor bela ovca z rdečimi očmi leži Nežina hišica na robu vasi, kjer zavije ob križu med gore ozka dolina s svojim kolovozom, potokom, nekaj krpami njih in s preobiljem sence, kajti sonce se le kratek

čas mudi v njej:

To je dom osamele žene z rdečimi oknicami in Marijami iz voska in porcelana, z mnogimi svetniškimi podobami in križci vseh velikosti, s papirnaticimi in voščenimi rožami in snežnobelim prtom na mizi ter z duhom po jabolkah, kavi in zdravnih rožah, ki jih je žena nabrala po gorskih travah in gozdovih. Toda najlepše v hiši je velika skrinja ob peči.

Da, ta skrinja!

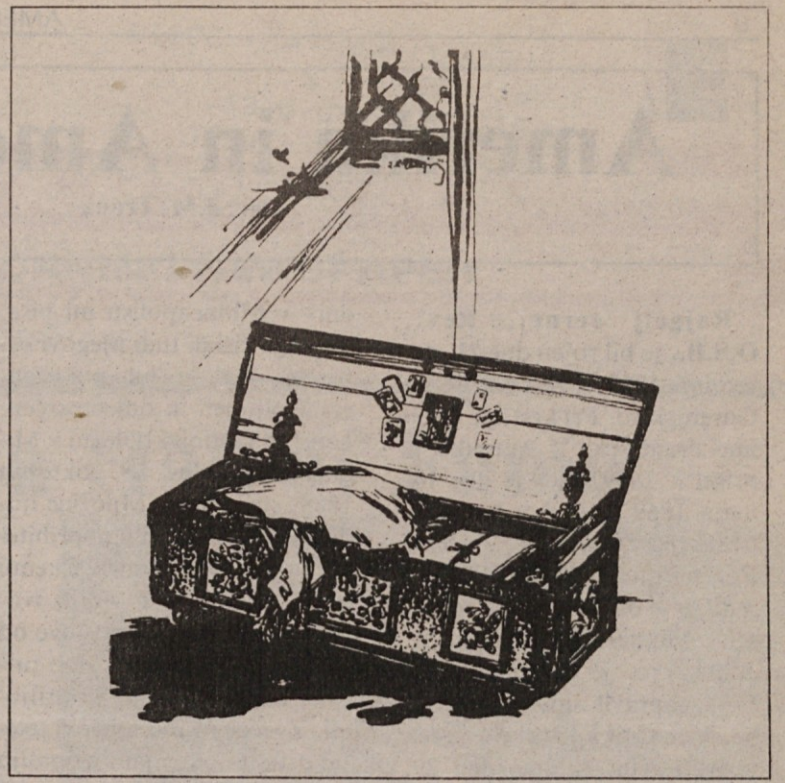
Kakor skrbna botra živi v svojem kotu in pozna vse nadloge in radosti osamele žene. Pregrnjena je z vezanim prtom, ki se ji kakor povodenj pisanega cvetja in ptičev razliva čez robove. Spredej je poslikana s šopki rož - naši ljudje tako ljubijo rože! — in s podobami svetnikov kakor kapelica, da bi človek kar gledal ter od začudenja sklepal roke. Sicer pa je vsa modra, modra, kakor bi ji cela njiva lanenih cvetov podarila svojo barvo. Pravilnost njenih ravnih ploškev se veže v trpko urejenost. Ključavnica je skovana v podobi srebrnega tulipana.

Ta skrinja je posoda Nežinih hrepenenj in zvestobe, čuvarica njenih spominov. In žena jo odpira počasi in spoštljivo kakor duhovnik tabernakelj. Resnično, človek mora čutiti spoštovanje pred svojim življenjem in svojimi spomini.

Kadar jo hoče odpreti, poklekne k njej ter počasi, počasi obrača ključ v tulipanovi ključavnici. Kajti žena mora paziti, poslušati kakor zdravnik na utrip srca, čakati na pravi trenutek. Uho nasloni tik na pokrov — kakšna zaupnost je v tem priklonu glave! — usta na lahno razpre, oči so ji polne pažnje, še dihati se ne upa... Počasi obrača ključ, čigar bradica neslišno potuje nekje med naoljenimi zobci v steni skrinje. Dvakrat se je ključ že obrnil, zdaj gre v tretje. Nenadoma žena še bolj prisluhne, občutljive roke ji začutijo, da je v ključavnici nekaj prijelo, neko pero se nateza, žena mora napeti vso moč prstov, še malo, še malo... »Tik« — v ključavnici na rahlo počiči — tedaj mora ključ hitro zasukati na levo in skrinja je odklenjena.

Da, kovač, ki je izdelal to ključavnico, je bil mojster v svojem delu!

Pokrov škriplje kakor lesa na gorskem pašniku, ko žene pastir ovce v stajo, in po vsej izbi se razlije vonj po sivki, dobri, topli vonj, ki vznemirja telo, pomešan z vonjem presnega perila in sladkim duhom blaga. Barve zažive v soncu; druga za drugo se obleke, lepo zložene v skrinji, prebujajo: ošpetlji iz tankega belega platna z lepo nabranimi rokavci zašume kakor brezovo listje; rožasti zidani modrci, ki so še ohranili oblike ženskih prsi, zadihajo v ženinih rokah; suknena krila s svilnatimi robovi se razvijajo; pisane rute stresajo dolge rese in ena je spremijnasta kakor večerna voda; čipkasti robci, vezeni prtički, tudi prtiček za jaslice z napisom: »Slava Bogu na višavah...« se zablesče Neži v ro-

kah kakor mrtvi golobi s povešenimi krili.

Prav v desnem kotu skrinje dremlje debela, v zeleno usnje vezana knjiga, največji zaklad Nežine skrinje, in na njenih platnicah je zapisano z zlatimi črkami: »O rožah, zlasti o tistih, ki nucajo za človeške in živalske bolezni.« Knjiga je pisana na roko, z drobnno, zelo lepo pisavo, ki je že malo obleдела, in zraven so barvaste slike, ki so prav tako na roko risane. Na teh slikah cveto rože z rdečimi, modrimi in rumenimi cvetovi, njih listi so zeleni kakor bakreni volk in teh rož je toliko, da jih nihče ne more vseh poznati.

Nekatere imajo cvetove, ki jih je mogla zemlja pognati le v veliki razposajenosti ali pijanosti; vse barve se križajo na njih; zdaj so cvetovi podobni ptičem z razprostrtimi krili, zdaj žučkam z dolgimi tipalnicami, zdaj pentljastim šolenčkom... Nobena domišljija bi jih ne mogla popisati. To so rože prekmorskih dežel, pragozdov in velikih močvirij, ki puhte pod tropično sonce. Pod vsako podobo pa je z rdečilom napisano latinsko ime rože in bolezen, ki jo ta roža ozdravi.

Že sama imena so kakor pesem: Viola mirabilis, saxifraga rotundifolia, sempervivum, arthemisa... Tudi srce ima svojo rožo, ponižno, rdečkastobelo špajko — baldrian. Tu je arnika in rman, dobra misel in gozdni črnilec in mnogo, mnogo drugih rož. Kar jecljam od začudenja, ko jih gledam. In na prvo stran knjige je nekdo zapisal: »Zdravnik rase v srcu in prihaja od Boga.«

Nehote se ozrem v Nežo. To knjigo je dobila od botre in ta jo je podedovala po stricu župniku, silno dobrem človeku, ki je mnogo pomagal ljudem na duši in telesu. Zdaj pa so vse te rože zacvetele Neži v srcu in kadar se skloni nad bolnika, začuti ta v nosnicah vonj vseh z zdravilno močjo blagoslovljenih rož, ki cveto v ženinem srcu. Toda Neža ve, da bo prišla ura, ko se bo morala vsa njena modrost skloniti pred božjo voljo, ko bodo vse rože po travnikih in gorah zanj prenehale cveteti. Na tisto tiho, veliko službo zadnje ure čaka z modrim trakom preve-

zan ovitek na dnu skrinje: v njem je čisto nova rjuha in skrbno zložena črna obleka s črno ruto. Poslednja in velika skrb preproste žene, ki je spoznala preveč gorja, da bi se bala smrti...

Toda skrinja ima še predalce, kjer so shranjene največje dragocenosti.

Tu je lesena škatlica z velikimi uhani in rdečimi koraldami, ki jih je Neža nosila, ko je bila še dekle. Zraven počivajo mašne bukvice s koščenicim križcem na platnicah, v svilenem papirju pa je zaviti za palčev noht velik cekin, ki ga je Neža dobila od birmanske botre. Toda drugega denarja v skrinji ne najdeš. »To ne spada sem, je preumazano...« pravi Neža. Denar, ki si ga prisluzi z nabiranjem zdravnih rož, spravlja v omarico, vzdano v steno. Res, kaj naj bi počel umazani, tolikokrat prekleti papir poleg preperlega lectastega srca z zrcalcem in listkom, ki nosi napis:

*Srce dam ti in rokó,
če je tud teb prav takó.*

Shranjeno je v škatlici, ki še vsa diši po rožnatem milu in ima na pokrovu naslikan šopek vijolic.

O, neznatne dragocenosti, ki prepletajo rožni venec Nežinega življenja! Skrila jih je v mrak svoje skrinje kot ljub, čeprav večkrat boleč spomin, boleč kakor pismo, ki ga zdaj izvija iz spreminjaste rute ter potem dolgo strmi v velike, nerodne črke na njem... Prav na koncu je pripisano:

»Nežika, moli, moli! Ljudje so stokrat hujši od zverin!...«

To je zadnje pismo njenega moža. Komaj ga je spoznala, že ga ji je vzela vojska. In potem so se norčevali, da je padel za domovino! Toda Neža ve, da se ji je zgodila velika krivica, njej in vsem ženam in materam, ki jim je nekdo, ki ga niso ljubile in ki njih ni ljubil, ugrabil to, kar so najbolj ljubile — može in sinove. Tomaž je padel — nihče ne ve, kje počiva njegovo telo: ali sredi ši-ne travnate planjave ali med skalami gorskih prepado ali na dnu močvirnih rek... Niti otroka ji ni utegnil podariti. In žena si je naredila črno oblačilo, poročno obleko zaklenila v
(dalje na str. 8)

Amerika in Amerikanci

Rev. J.M. Trunk

Rajgelj Jernej, Rev., O.S.B., je bil rojen dne 21. decembra 1848 v vasi Bitnje na Gorenjskem. Pri krstu je dobil ime Frančišek. V Ameriko je prišel l. 1869, kjer je dne 14. maja 1869 vstopil v benediktinski red v opatiji St. Vincent, Pa., ter dne 21. maja 1870 naredil prve obljube. Nato je prišel v Minnesota v opatijo St. John, kjer je dne 22. maja 1873 napravil slovesne obljube. V mašnika je bil posvečen v Št. Pavlu, Minn., dne 29. septembra 1873. Leta 1876 je bil poslan v Minneapolis, Minn., za župnika cerkve sv. Bonifacija, kjer je neutrudno deloval 12 let. Od tam je nekaj časa oskrboval tudi bližnji Crystal Lake.

G. Rajgelj je prišel v Minneapolis ob času, ko so bile razmere za duhovnika prav žalostne. Vladalo je strankarstvo med župljani in sovražstvo proti duhovnikom, in čudno je, da mož ni popolnoma izgubil poguma, ko je bil prisiljen boriti se z vročeglavimi nezadovoljnimi, ki so mu povzročali mnogo preglavice. Toda kljub vsem težočam je vztrajal na svojem mestu, potrpežljivo in neomahljivo deloval in si sčasoma pridobil popolno zaupanje in ljubezen svojih župljanov.

Bil je pobožen mož in jako dobrega srca. Njegov nasle-

Skrinja

(nadaljevanje s str. 7)

skrinjo, zadnje pismo položila vanjo — in z njim svoje srce. Posihmal je ostala sama v svoji hišici, sama s svojimi svetniškimi podobami, s soncem na belo pogrjnjeni mizi in s spomini v pisani skrinji. Sama s svojo zvestobo umrlim in z ljubeznijo do vseh žalostnih in pomoči potrebnih.

Znotraj, na pokrovu skrinje, sredi romarskih podob, je nalepljena obledela fotografija moža-vojaka. Njegove oči — nekoč so morale biti vesele in žive — gledajo trudno in goré v čudni vročici.

»Vidiš, to je moj Tomaž...« pravi Neža.

Šele pozneje sem se zavedel, da je Neži njena skrinja več ko navadna skrinja: v spominih in v preprostem lectastem srcu hrani tisto, česar ji zemlja nikoli ne bo vrnila — srce njene-ga moža.

Vidim, da si Neža z levico potegne čez oči, ko z desnico spušča težki pokrov na skrinjo.

»Ali bi pil malo kave?« mi pravi, kakor bi hotela prikriti bolečino. Ko jemlje iz bele omare z modrimi cvetovi porisano skodelico, se ji obraz kakor vedno smehlja z dobrim nasmehom stare žene; posut je z drobnimi gubami, tako skrivnostno zgovornimi.

Misli (sept. 1988)

dnik v Minneapolisu mi piše, da so ga čislali tudi njegovi sobratje, ker je bil pobožen, resnicoljuben in odkritosrčen. Umril je po dolgi bolezni v Minneapolisu dne 18. oktobra 1888, star 40 let. Množice ljudi, ki so prihodnji dan prihitele k njegovemu mrtvaškemu odru, da še enkrat vidijo svojega župnika ter se poslove od svojega prijatelja, so živo pričale, kako se jim je bil priljublil. Zvečer so bili njegovi telesni ostanki odpeljani v opatijo St. John blizu St. Clouda, Minn., kjer se je vršil prihodnji dan, 20. oktobra, slovesni pogreb. Med žalujočimi sta bili tudi sestri pokojnikovi, Sestra Pija in Neža, O.S.B.

(Rev. J.L. Zaplotnik)

Rant Francis S., Rev., se je rodil na Črešnjici v Sorški dolini na Gorenjskem. Gimnazijo je obiskoval nekaj časa v Ljubljani, nakar se je podal v Ameriko in v St. Paul Seminary, St. Paul, Minn., dokončal študije, kjer je bil l. 1900 posvečen v mašnika ter dne 10. junija i.l. v cerkvi sv. Neže pel novo mašo. Ostal je nekaj časa v isti župniji kot kaplan, od l. 1901 pa je isto službo opravljal v mestu New Ulm, Minn.

Leta 1904 je postal župnik v Arlington, Minn., kjer deluje še zdaj. Ko je bil l. 1902 na Kranjskem, je pripeljal s seboj sedem slovenskih dijakov, ki so bili čez nekaj let posvečeni v duhovnike za razne škofije Združenih držav. Ti so: Vinko Bozja, Valentin Schiffrer, Ivan E. Schiffrer, Ivan L. Zaplotnik, Jožef Sodja, Jožef Vrhunec in Alojzij Pirnat.

Ravnihar F. H., Rev., je župnik slovaške župnije v Readingu, Pa., in oskrbuje tudi Slovence.

Rems Josip, bančni uradnik, je došel v Ameriko dne 28. decembra 1888, ustanovil prvo slovensko pevsko društvo »Lira« in je izmed najuglednejših rojakov v New Yorku.

Reš (Roesch) Jožef in Juri, Revs., sta bila rojena, Jožef dne 1. novembra 1819, posvečen dne 1. avgusta 1844, v Porečah na Koroškem, torej gotovo Slovence. Škof Slomšek jima je dovolil, da sta se l. 1854 pridružila škofu Baragu.

Rev. Verwyst pravi, da je Juri postal redemptorist, Jožef je pa deloval po raznih krajih škofije New York. L. 1859 npr. je bil župnik v Oberburgu, l. 1879 pa na nemški župniji sv. Jožefa na West 125 St. in Morningside Ave., kjer je bil še tri leta pozneje. Ali je umrl ali se je podal nazaj v domovino, ni znano.

(Rev. J.L. Zaplotnik)

Remškar Peter F., Rev., se je rodil dne 27. junija 1885 na Brezovici. Študiral je v Ljubljani, od l. 1903 pa v St. Paul Seminary, Št. Pavel, Minn., kjer je bil dne 10. junija 1908 posvečen v mašnika. Do oktobra 1909 je bil kaplan v Shako-

pee, potem 10 mesecev župni upravitelj v Cologne, Minn., in od avgusta 1910 je pomočnik pri sv. Neži v Št. Pavlu, Minn.

Režek Antoine J., Rev., LL.D., se je rodil dne 9. februarja 1867 v Radovici na Dolenjskem. V Ameriki je od 24. julija 1887. Teologične študije je dovršil v semenišču sv. Frančiška v Milwaukee, Wisc., v mašnika pa je bil posvečen od škofa Vrtina v Marquetteu, Mich., dne 12. julija 1890. Nato je bil kaplan v župniji sv. Janeza Kr. v Menominee, Mich., do 13. decembra 1890.

Dne 15. decembra 1890 je prišel na otok Mackinac kot župnik cerkve sv. Ane. Ker je bila ista v prav žalostnem stanju, jo je dal popraviti in plačal tudi vse cerkvene dolgove. Dne 2. septembra 1891 je bil odpoklican; začasno je prevzel župnijo sv. Janeza Kr. v Menominee; tu je ostal do 10. decembra 1891. Od 15. decembra 1891 do 25. avgusta 1892 je bil župnik cerkve Vseh svetnikov v Gladstonu, odkoder je upravljal postaji Rapid River in Masonville ter dobra dva meseca tudi župnijo sv. Frančiška v Manistique.

Od 25. avgusta 1892 do 3. novembra 1895 je bil župnik v Crystal Fallsu. Tu je preстал hude čase, čase krize, ki so ravno tedaj nastopili križem Združenih držav, zlasti v letih 1892 in 1893. Od novembra 1894 do prihodnjega maja je bil odsoten, od 5. maja do 2. junija 1895 je bil župnik cerkve sv. Sebastijana v Bessemeru, a je resigniral ter bil poslan nazaj v Crystal Falls.

Dne 6. novembra 1895 je bil imenovan za župnika cerkve sv. Ignacija Lojolskega v Houghtonu, kjer še zdaj deluje. Postavil je tam krasno novo cerkev, ki jo je začel graditi koncem spomladi l. 1898. Izpčetka je bilo postavljeno le pritličje in dobro pokrito ter 15. oktobra 1899 blagoslovljeno. A l. 1902 je isto dal dovršiti, in dne 10. avgusta i. l. je škof Eis cerkev slovesno blagoslovil. Stala je z vsjo opravo skupaj 65.000 dolarjev.

Zgradil je tudi lepo novo župnišče in župnijsko šolo vzorno uredil. Odtod je oskrboval misijon Atlantic, kjer je l. 1898 postavil cerkev, jo 18. decembra i. l. blagoslovil in jo upravljal do l. 1902, ko je postala samostojna župnija.

Poleg njegovega pastirskega delovanja ne smemo prezreti

MALI OGLASI

E. 230 St., off Chardon in Euclid

6 room brick bungalow. Central air. 2 car garage. Carpeting thruout. Recreation Room. By owner. \$74,900. Call 481-5291.

(90-93)

njegovih uspehov na slovniškem polju. V letih 1906 in 1907 je namreč izdal po dolgem in trudapolnem zbiranju izvrstno zgodovino škofije Marquette v dveh zvezkih pod naslovom: »History of the Diocese of Sault Ste. Marie and Marquette«.

Rupe Peter je bil izmed prvih naseljencev, pozneje tudi župan v Calumetu, Mich.

Rus Janez in Josip, trgovca, sta ugledna rojaka v Pueblu, Col.

Sakser Frank, posestnik tiskarne, potovalne pisarne, posredovalnice pri pošiljanju denarja in bukvarne, lastnik dnevnikov »Glas Naroda« in »Hrvatski Svijet«, je znan ne samo med rojaki v New Yorku, temveč po vsej Ameriki. Kot preprosti tiskar je prišel v Ameriko in sčasoma postal pravi ameriški »businessman«.

Seliškar Jakob, dr., je zdravnik v Clevelandu, O.

Seliškar John, Rev., D.D., stričnik škofa Trobca, je bil rojen 16. dec. 1871 v Polhovem gradcu pri Ljubljani, kjer je nekaj časa obiskoval gimnazijo. Prišedši v Ameriko je vstopil v nadškofijo St. Paul, Minn., in nadškof Ireland ga je poslal v Louvain na Belgijsko, da na ondotni ameriški katoliški univerzi dovrši

svoje študije in napravi doktorat.

Vrnivši se v Ameriko poučuje od l. 1901 v St. Paul Seminary, St. Paul, Minn., dušeslovje, kozmologijo in zadnji čas tudi biologijo, spoštovan od vseh dijakov. Bil je dolga leta dekan discipline v severni semeniški rezidenci; zdaj je knjižničar semeniške knjižnice, blagajnik šentpavelskega zgodovinskega društva in examiner clerici; znan je tudi kot izvrsten pevec in glasbenik ter sloveč govornik. Poizkusil se je tudi kot pisatelj. Napisal je poleg drugega pregledno razpravo o našem slavem misijonarju Fr. Pircu za 3. zvezek glasila šentpavelskega katoliškega zgodovinskega društva.

(Dalje prihodnji tork)

Novi grobovi

(Nadaljevanje s str. 1)

st., oče Franka G. ml., Ronald J., Johna A. (pok.) in Mary Ann Drobnick, 13-krat stari oče, 5-krat prastari oče, sin Franka in Frances (r. Burja) (oba že pok.). Pogreb bo iz Fortunovega zavoda, 5316 Fleet Ave., jutri, v sredo, v cerkev sv. Lovrenca dop. ob 9. in od tam na Kalvarijo. Na mrtvaškem odru bo danes pop. od 2. do 4. in zv. od 7. do 9.

Vesele božične praznike in srečno novo leto!

Vaše ime

Vaš naslov

Vesele božične praznike in srečno novo leto!

Vaše ime

Vaš naslov

Vesele božične praznike in srečno novo leto!

Vaše ime

Vaš naslov

American Home Publ. Co.,
6117 St. Clair Ave.,
Cleveland, OH 44103

Dear Sirs:

Enclosed is my check for _____ for a \$30.00 ad; \$20.00 ad; \$10.00 Christmas ad to appear in the Ameriška Domovina.

My name _____

My address _____

City and State _____